ПРОМІНЬ

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

PROMIN

Ч. 9 ВЕРЕСЕНЬ 1994

No. 8 SEPTEMBER 1994

ПРОМІНЬ

РІК XXXV ВЕРЕСЕНЬ Ч. 9

видає

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

Виходить раз у місяць

Редактор — Олена Гринь
Редактор англомовної частини —
Маруся Тарнавецька-Зурек
Адміністратор — Тарася Юрків

PROMIN
842 Main Street, Winnipeg, Manitoba
Canada R2W 3N8
Tel.: (204) 589-5101 Fax: (204) 586-3618

Річна передплата в Канаді $17.00
Передплата до інших країн $20.00
Одне число ..... $ 2.00

Редакція застерігає собі право скорочувати та поправляти надіслані матеріяли.

PROMIN

VOL. XXXV SEPTEMBER No. 9

Published by
UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA
Monthly

Editor — Olena Hryn
English Editor —
Marusia Tarnawecka-Zurek
Administrator — Tracy Yurkiw

PROMIN
842 Main Street, Winnipeg, Manitoba
Canada R2W 3N8
Tel.: (204) 589-5101 Fax: (204) 586-3618

Subscription in Canada $17.00
Other countries $20.00
Single copy ..... $ 2.00

The editors reserve the right to edit submitted materials.

Publication Mail
Registration No. 1925
International standard Serial number
ISSN 038021-40

Printed by Trident Press Ltd., Winnipeg, Man., Canada

ЗМІСТ

Життя і культура
Митрополит Василій — Жінка в церкві і християнському суспільстві 1
Річна кондференція СУС 2
Галина Мельник-Марко — В обороні родини 2
Важливе повідомлення 4
Оголошення 4
Добр. К. Бублик — Виховання нашої молоді 5
Освіта в Україні 6
60-ліття Петра і Олі Ружецьких 6
Подяка 6
Громадяни Чікаґо вітають д-ра Василя Маркуся з одержанням звання Академіка НАНУ 7
Повідомлення 8
Дмитро Павличко — Закарпатські русини .. 8
Роман Іваничук — Благослови, душе моя, Господа 9
Громадська хроніка
100-ліття Параски Котик 11
Свято членства в відд. ім. Ганки Романчич, Саскатун 13
Відзначення 90-ліття Анни Бойко, Торонто 14
Свято на пошану Лесі Українки, і жінок-героїнь, Ґримсбі, Онт. 15
Поправка до допису „Вшанування членок", Віндзор, Онт. 15
Нашим дітям
Наталя Забіла — Сорока-білобока 16, 17
Квіти незабутнім 18, 19
В пам'ять дорогої мами 20
Світлана Кузьменко — Вдовиця 20
Вісті з Централі 21, 22

CONTENTS

News from the National Executive 23
The Attitude of the Ukrainian Orthodox Church Toward Women (Part 4) — Women and the Ukrainian Orthodox Church of Canada — Dr. Vivian Olender 24
Health: Am I Drinking Too Much Coffee — Ollia Waverick 28
Reports: Plenary Conference — "Year of the Family", July 15-17, Winnipeg, Manitoba — Halia Lykpa 29
International Year of the Family: School and Family Program Publishes Calender 30
Convenor's Report: Report on Citizenship and Immigration — Olga Sametz 31
Consumer Affairs: Credit Card Rates Stable ... 31
Notice to Readers 32
In Memoriam: Lillian and Peter Procyshen 32
Promin Press Fund 32
Notice to Subscribers 33

Митрополит Василій

ЖІНКА В ЦЕРКВІ І ХРИСТИЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

ДОПОВІДЬ НА БЕНКЕТІ, ВЛАШТОВАНОМУ СОЮЗОМ УКРАЇНОК КАНАДИ, В ЧАС ПЕРЕБІГУ КОНФЕРЕНЦІЇ СУС В ЦЕЙ РІК РОДИНИ

Багато є написано про ролю жінки в державному, громадському і родинному житті, а менше про її ролю як жінки-християнки, робітниці на церковній ниві.

Щоб дійти до стану жінки-християнки треба нам познайомитися з жінкою старовинних часів, яке було положення її до християнського світу.

Права жінки були неоднакові в світі західньому. В Римській імперії влада в родині знаходилася в руках батьків. Це право називалося „Патерфмісіас". Жінка підлягала владі чоловіка.

В Греції визнавали перевагу жінок, або висловлювалися за цілковиту рівність обох статей: чоловічої і жіночої.

Цей погляд найбільше наголошував грецький філософ Платон. В його праці під назвою „Політея" написано так: „Із всіх родів діяльности, що на ній утримується держава, нема приналежного жінці, або мужчині. Природні здібности є поділені між обома статями нарівні і жінка природньо може приймати участь в усіх справах як і чоловік. Нехай жінки беруть участь у війні і в державному управлінні, але в кожній ділянці праці треба дати жінці більш легку, приймаючи до уваги слабосильність її природи". Так було перед постанням християнства в старовинному світі.

Що дало жінці християнство? Християнство, це не політична сила. Християнство — це установа духовного, морального характеру. Християнство встановляло між людьми моральний закон і випровадило жінку зі стану пониження, в якому вона була в поганстві.

Вона стала не лише подругою і помічницею мужа, але й „спадкоємницею Життя Вічного" (І Пет. 3:7). У Христа нема різниці між мужеською і жіночою статею (Гал.:28).

Закликаючи жінку до високого служення правді і добру, Христос дає їй ввесь простір до розвою розумово-моральних сил.

Маючи потягнення до потреби любови, краси і самовіддання, жінка все своє життя присвячує службі Богові, ближньому, передусім — родині — малій Церкві — Домашній Церкві.

Своєю відданою працею заслуговує на „Життя Вічне".

Погляньмо на становища і значення жінки в житті українського народу.

Про Київських слов'ян тодішні літописці писали, що „мають вони звичаї лагідні до невісток і сестер, братів і матерів своїх".

Давній заповіт законів названий „Руська Правда", говорить: „Якщо діти не захотять жити з нею (матір'ю, вдовою) на одному дворі, а вона хоче щоб залишилися, то належить у цьому виконати її волю, а дітям волі не давати".

„Мати запише свій маєток синові, що був добрий для неї, а якщо всі її сини будуть невдячні, то може віддати свій маєток дочці, яка її доглядала".

Вже 1000 років тому українка-мати мала право заряджувати своїм маєтком і тим самим була рівноправною з чоловіком.

Жінки-християнки відзначалися героїзмом. Як спрважні героїні виряджали своїх чоловіків, синів на війну боронити рідну землю, Св. Віру Православну проти невір-

них турків і татар. Вони знали Заповіт Христа: „Немає більшої любови, як хто душу свою положить за ближнього свого". І хоч серце їх рвалось з розпуки, потіхою для них було те, що їхні найближчі йшли виконувати цей Заповіт Божий.

За Ваш колосальний духовний і матеріяльний вклад в церковне і громадське життя я, як Митрополит і Первоієрарх Української Православної Церкви Канади, сердечно дякую і безнастанно молюся за Союз Українок Канади, за провід і за всіх членок, що чесно і віддано працюють.

Боже благословення нехай буде на дальшу Вашу працю!

———————

РІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ СУС

В п'ятницю, 15-го липня 1994 р. розпочалася конференція Союзу Українок Канади, яка закінчилася бенкетом в суботу 16-го липня і Службою Божого в неділю, 17-го липня 1994 року.

Одночасно проходили конференції Товариства Українців Самостійників і Союзу Української Молоді Канади.

В неділю в 2-ій год. пополудні відбулася спільна сесія всіх трьох організацій Союзу Українців Самостійників для загального обміну думок і для винесення резолюцій.

Спільна сесія закінчилась молитвою і співом „Де згода в сімействі".

———————

Галина Мельник-Марко

В ОБОРОНІ РОДИНИ

(ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА НА КОНФЕРЕНЦІЇ СУК)

Ми всі знаємо, що здорова родина є підставою здорового суспільства. Християнська родина, що виховує здорове покоління, це твердиня моралі і любови. Всеж таки тяжко утримувати на потрібному рівні дітей і виховувати їх національно-свідомими із здоровим характером, коли бачимо на кожному кроці погані впливи телевізійних програм, радіо передач, преси, вулиці, — що стараються нищити родину.

Я вірю, що наші очі звернені не тільки цього року на родину, бо батьки ціле своє життя користуються впливом на душі дітей, на їхнє виховання. Коли в родині панує пошана до всього рідного, до мови, церкви, традиції, то все є надія, що діти підуть шляхом своїх батьків. Скорше чи пізніше розбудиться в них той Євшан-Зілля, що притягне їх до рідної спадщини. Ми всі свідомі того, що на нас, батьках, лежить почесний обов'язок зберігати наші культурні надбання, які ми одідичили від наших дідів і прадідів. Передаючи ці надбання нашим дітям, ми продовжуємо наше культурне життя в Канаді і допомагаємо Україні.

Ми щасливі, що між нами гуртується молодь, яка не попала у злі впливи і не розгубилась у чужому морю. Між ними є творчі одиниці і провідники, що хочуть задержати своє українство. Використаймо всі можливості, щоб їм допомогти. Не лишаймо виховання своїх дітей і внуків (а вони всі наші діти) на впливи чужого оточення. Найважливіша мета Союзу Українок і Товариства Самостійників була і є: виховувати нашу молодь на будучих провідників. Отож заохочуймо нашу Молодь до української організації, де вона може обмінюватися думками із своїми ровесниками, у своєму рідному гуртку. Приємне українське товариство зближує знакомство між хлопцями і дівчатами і захищає до певної міри нашу молодь від мішаного подружжя, що розділює українську родину.

Сьогодні в нашому суспільстві відчувається велика потреба нового плянового проводу для молоді. Бо на наших очах проходять великі зміни, і для цих змін бракує в нас спільного становлення у програмі для організованої молоді. Справа відношення до

молодшої ґенерації належить до родини, до церкви і організації. Одно без другого не може діяти успішно. Сумління, щирість і відповідальність повинні бути головними чинниками для спільної цілі.

Наш Смолоскип Союзу Українок Канади горить ясно і ми цей запалений огонь маємо передати в руки молодшим провідникам. Але нам треба зацікавити молодь життям і працею при церкві та організації, заохотити їх стати активними громадськими діячами, учителями і провідниками. Щоб здобути зацікавлення молоді до організаційного життя, треба мати вдалий підхід до них. При кожній нагоді, будьмо щедрі з похвалами хоч бодай за те, що вони беруть участь в організації або співають у церковному хорі і т.п. Даймо молодим нагоду висловити їхні думки та потреби. Так як скульптор викреслює мистецтво із звичайного дерева чи іншого матеріялу, так само батьки можуть до певної міри формувати сильний характер своєї дитини. Послужім нашим дітям в родині та в організації порадами, нехай вони відчують любов своїх батьків й провідників. Глибоке враження може зробити на молодь, коли вона відвідає Україну та пізнає корінь і красу своєї спадщини.

Стараймося виховати професійних патріотів з моральними принципами. Ми мусими признати, що наша українська духово-культурна спадщина — це своєрідна вартість. Бо на чому ж іншому ми будуємо нашу самостійність як не на свідомості нашої релігії, історії, мови, народньої культури і етики, що включає правду, добро, красу і звичаї. Діло наше добре і праведне!

Дуже важну ролю може відограти домашня церква, де віра і моральне виховання в родині є обов'язком свідомих батьків. Це нелегке завдання і потребує пильно вивчати Слово Боже й Його науку. Писав Митрополит Іларіон: „Як виховаємо своїх дітей у своїй домашній церкві, те й понесуть вони на все своє життя".

Якщо наше українське суспільство починає винародовлюватися, то цю загрозу мусять рятувати в першій мірі батьки! Ми повинні стати на сторожі наших дітей і допомагати їм здобути знання про все українське, розбудити в них „україномобство".

Наші батьки і предки зуміли зберегти від забуття нашу пісню, вишивку, історію, обряди і духовість. На жаль, нам страшенно шкодить теперішня модерна цивілізація, що дає достаток, а зневажає ідеали. Плекання і виховання дітей в сьогоднішних обставинах модерних — це проблема не лише батьків, а всього нашого суспільства, з державами на чолі! Ми мусимо признати, що сьогодні діє велика протилежна конкуренція у вихованню дітей і родини, а це шкідлива мідія! Організація Об'єднаних Націй сильно турбується теперішною ситуацією в загальному суспільстві і тому вони проголосили цей **Рік Родини!**

Звертаймо всю увагу нашим членкам по всіх відділах, що наш перший і головний обов'язок повинен бути виховання нашої молоді зі сильним хатактером. Закликаймо батьків, учителів, дорадчу раду — використаймо всі можливості зберегти українську душу і національну свідомість в родині та в організації. **Найважливіше** — будьмо добрим приміром для наших дітей. Тільки спільним та невпинним зусиллям української родини і усього нашого членства зуміємо виконати нашу мету. Будьмо свідомі того, що наші обов'язки не кінчаються в родині вдома. Ми рівнож мусимо бути матерями в нашій загальній родині СУС. Для успішної найбутності нам потрібно солідного співжиття, доброї волі й самодисципліни, працювати без конфліктів. Для розумного і морального вирозуміння нам потрібно любови, доброї волі та пошани один до одного.

Передаймо нашим дітям позитивний світогляд, щоб вони вміли розрізнити і плекали те, що добре і гарне. Наші дорадчі ради повинні перевірити можливості опрацювати **нову програму** і подати рекомендації для активної діяльності по всіх відділах Союзу Українців Самостійників. Справді, тепер виростає нова людина, і портібно нової методики для виховання.

До інших резолюцій стараймося включити слідуючі пропозиції:

1. Співанка. Нехай молодь бере участь у старших чи молодих хорах, щоб вони більше

співали церковних та народніх пісень. У співанці можна виховати позитивний настрій і глибше пізнання своєї спадщини.

2. На зборах СУМК можна часто висвітлювати і користатися українським фільмом і звукозаписами, що тепер появились на ринках.

3. Часто запроваджуймо дискусійні вечірки з молоддю.

4. Використаймо літні курси при наших Інститутах і Колеґії Св. Андрея та при громадських оселях і таборах. Кожний відділ повинен вислати свою молодь на літні курси. Треба відновити **СУМК Село!**

5. Всякими способами заохочуймо нашу молодь читати українську пресу і книжки. Читаймо вголос про наших князів, лицарів, козаків, нехай діти будуть горді своєї спадщини та історії. Разом читаймо і разом молімся!

6. Поширюймо клич: **„Шануймо і уживаймо рідну мову!".** Рідна мова рятує українську родину!

Пригадаймо слова Івана Франка: „Лиш хто любить, терпить. В кому кров в жилах кипить, — Кого бій ще манить, — Людське горе смутить, — а добро веселить, — в кому надія ще лік, — Той цілий чоловік..." пробоєвий, всесторонній, оптиміст.

Стараймося спрямувати нашу працю до одної цілі. Допомагаймо одні одним і надіймося на краще майбутнє.

Цитую з журналу „Промінь": Помимо недостач ми радіємо дотеперішними досягненнями нашої молоді. Хоч наша молодь тут народжена, і зростає серед різних впливів (нераз жорстоких) все таки зберегла себе при українській Православній Церкві, навчається в недільних школах і курсах, зорганізована у Сумківських відділах. Це нас запевняє і дає нам надію, що наше церковне й культурно-громадське життя буде належно розвиватись".

В Україні нема приросту населення. Подбаймо, щоб наші діти і внуки, в добробуті тут, старались побільшити українську родину. Наша пильна увага, подвоєна праця, посвята, принесе належне жниво. Допоможім нашим дітям. Виховуймо українську Православну Родину!

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Редакція журналу „Промінь" на спільному засіданні з головою Централі Орисею Сушко і іншими представниками центрального управління в присутності голови провінційної управи Соні Бейзик і її заступниці Олі Ковальчук обговорювали справу видачі журналу побільшеним одним числом грудень-січень, ч. 12, 1994 і ч. 1, 1995 р.

Вирішили видати цьогорічне число, як пробне число.

В зв'язку з цим різдвяні оголошення повинні бути прислані до 20-го листопада з тим, щоб журнал „грудень-січень" 20 грудня був уже в вашій хаті.

Ціни на оголошення лишаються ті, що й попередньо

¼ ст. — $ 35.00
½ ст. — $ 60.00
1 ст. — $100.00.

Сподіваємось, що це дасть можливість мати святкове число журналу ще на передодні Різдва.

Редакція

———————

ОГОЛОШЕННЯ

Провінційна Екзекутива Союзу Українок Канади Манітоби проводитеме свій Провінційний З'їзд 21-22 жовтня 1994-го року.

Просимо відділи прислати як можна більше делегаток, будемо вітати і гостей. Отже, всі на з'їзд!

Докладніші інформації будуть подані в обіжникуі „Українському Голосі".

Соня Бейзик — *голова*
В. Мулик-Луцик — *секретарка*

———————

ОГОЛОШЕННЯ Б.К.

Провінційний з'їзд Союзу Українок Канади на Британську Колюмбію відбудеться 8-го — 9-го жовтня 1994 року разом з іншими складовими організаціями СУС в Келовна, Б.К. Запрошуємо до участи!

Ю. Стеценко
реф. „Променя"

ВИХОВАННЯ НАШОЇ МОЛОДІ

(ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА НА КОНФЕРЕНЦІЇ СУК)

Як стверджують наукові досліди, що немає на світі народів, чи племен, які б не проявляли бажання покращити розвиток своєї культури, пориви до естетики чи краси. Ми, українці, маючи за собою високу культуру з давних часів в різні періоди життя нашого народу, навіть під час різних окупантів, вміли й мали бажання не лише затримати попередні надбання, але й розвивати їх в несприятливих умовах, часом ціною життя, як це сталося з багатьма нашими дисидентами: Василем Стусом, Володимиром Івасюком, Аллою Горською і іншими, які склали свої молоді голови за долю України.

Опинившися в різних країнах світу, з різних причин, ми, українці, затримали і продовжуємо зберігати наші неоцінимі скарби та передаємо нашим наслідникам, в першу чергу, нашу милозвучну українську мову, бо народ без своєї мови не може бути народом, бо це головна складова частина нашої культури, вартість народу міряється рівнем культури.

Ми вдячні нашим піонерам за те, що вони зробили великий вклад в канадське життя і піднесли ім'я „українець" на високий рівень. Тепер наші Недільні і українські школи та курси як не зникли, то змаліли, немає зацікавлення українськими справами, молоді подружжя в родинах не спілкуються українською мовою, а школи й курси за 4 годинне навчання не можуть дати належних успіхів, то де ж молодь почує українську мову, коли ми також рідко її вживаємо? Наші часописи спішать писати по англійському, хіба „жертвуйте" і заголовок по українському. Треба заохотити і помогти молоді писати правильно по українському, то і вживання її збільшилося б, треба перекладачів, викладачів в університетах, послів в Україну і т.п.

При кінці навчального року на Курсах Українознавства я запитала матурантів, що вони скористали з української школи: один сказав, що він вчиться електроніки, другий — комп'ютор, третій може освіту, і українська мова „не дуже пригодиться нам". Я відповіла, що коли вони набудуть бажану професію, і одержавши працю в компанії, і та компанія буде висилати репрезентантів в Україну, то хто поїде туди? Напевно той, хто знає українську мову.

Ми свідомі того, що довкілля, де виховуються наші діти й молодь не є здорове: наркотики, злодійства, вживання зброї, негативно впливає на молоді душі і нам треба допильнувати, щоб запобігти цим впливам... Треба признатися, що наші підручники, особливо, на Курсах Українознавства не є відповідні, що гальмує процес навчання, немає педагогічної школи, де могли б навчатися і виховуватися майбутні вчителі. Оцінюємо рішення Консисторії призначення Виховного відділу і координатора Недільних і українських шкіл і, напевно, буде цікаво послухати висновки добр. Ю. Лучак і її поради.

Може б в Колеґії мати такий вишкіл, бо ж маємо ще фахівців. Маємо прекрасних священиків, які навчалися в наших школах та на курсах: отці Г. Мельник, М. Равлюк, Роман Шевчик (мій студент) і інші.

Що ж робити далі і як допомогти невідрадній ситуації, яка все приспішує нас асимілюватися? Хай кожний з вас, повернувшись додому, звернеться до відповідних осіб, щоб зорганізувати вечірні курси української мови, посилати відповідних осіб на вчительські конференції, спробувати систему „Нова" і всякими способами підняти вагомість української мови, щоб вона не була меншевартісною за інші мови, бо її (мову) дав нам Бог, Вона є найкраща, і чим більше мов знає людина, тим вище вона стоїть в суспільстві. Ми ще маємо багато молодих людей, яким українська мова дорога і на них надія, що вони передадуть її неступним поколінням! Бажано було б щоб на Соборі в наступному році справа виховання молоді й шліньництва була важливою точкою Собору!

Добр. К. Бублик
Шкільна референтка
при Управі С.У.К.

ОСВІТА В УКРАЇНІ

З різних джерел довідуємося про стан шкільництва в Україні і радує нас те, що за даними інформаціями, за останні два роки зроблено великий крок вперед в цьому напрямку. Існує: 21 тисяча загальноосвітних шкіл, які охоплюють 7 мільйонів учнів. Майже 16 тисяч цих шкіл, або 78% є україномовні, 19% російськомовні, а решта іншомовні. За останні 2 роки відкрито 304 українські школи, 335 дитсадків, 136 професійних технічних училищ, гімназії, ліцеї, Києво-Могилянська Академія

До 1990 року в Україні було 10 університетів, а тепер збільшилось до 26: в Києві 7, в Харкові 2, у Львові 2, в Одесі 2, в Донецьку 2 і по одному в Дніпропетровську, в Полтаві, в Ужгороді, в Чернівцях, в Запоріжжі, в Луганську, Івано-Франківську, Симферополі.

На жаль, могло бути більше зроблено, але є недоліки: невідповідні приміщення, деякі школи закриваються або передаються на інше призначення, нестача викладачів та підручників. Повільно переходить українська мова на державну мову.

Уряд України багато турбується про мови інших національних меншин...

В Москві, в Сибірі, на Далекому Сході, в Казахстані живе багато українців і прохання про відкриття українських шкіл російським урядом відкладається...

Як бачимо, що треба піднести українську мову на найвищий щабель **вільної держави**, щоб ця справа була **першорядною**, а тоді виховається свідоме українське покоління, яке буде горде свого походження і своєї **незалежної держави — України!**

Добр. К. Бублик
Шкільна реф. Східньої
Екзекутиви СУК

———————

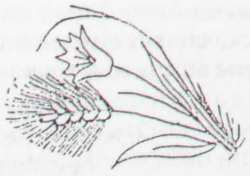

60-ЛІТТЯ ПЕТРА І ОЛІ РУЖЕЦЬКИХ

НОРТ БЕТЛФОРД, САСК.

Петро і Оля Ружецькі відсвяткували своє 60-ліття подружнього життя. З цієї нагоди подарували 50.00 дол. на пресовий фонд журналу „Промінь".

Щира подяка Вам, пан і пані Ружецька за ваш дарунок.

Редакція

———————

1994

ПОДЯКА

Шановні панове,
працівники журналу „Промінь"!

Я, Іван Котиляк, хочу звернутися до Вас з великим проханням.

Більше двох років тому ми звернулися до українців Канади з просьбою допомогти нам сучасною періодичною літературою релігійного і світського характеру. На наш клич відізвалося подружжя Рожак з Едмонтона — пані Катерина та пан Микола.

І ось уже впродовж цього часу вони регулярно надсилають нам українсько-канадські місячники — „Вісник" Української Православної Церкви в Канаді і „Промінь", який репрезентує Союз Українок Канади. І чинять то п. Катерина та п. Микола від щирого серця, витрачаючи власні кошти як на придбання часописів, так і на їх транспортування до України.

Власне за Вашим посередництвом, шановні панове, й хочемо скласти слова найсердечнішої дяки пані Катерині та панові Миколі Рожакам за їх високогромадянський чин. Від усього серця зичимо їм, нашим далеким родакам, файного здоров'я, довгих літ життя, з роси й води їм усіляких життєйських гараздів!

Від імені хору церкви Св. Трійці
в м. Судова Вишня, на Львівщині Іван Котиляк,
керівник хору церкви Св. Трійці.

ГРОМАДЯНИ ЧІКАҐО ВІТАЮТЬ Д-РА ВАСИЛЯ МАРКУСЯ З ОДЕРЖАННЯМ ЗВАННЯ АКАДЕМІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Політична полегша і проголошення незалежности України дали можливість багатьом, як з України, так і з діяспори, взаємно себе відвідувати, обмінюватися своїми працями, головно науковими, порівнювати свої досліди та осягання. Такі відвідини не тільки поширили круг зацікавлень, але також допомогли познакомити Україну зі своїми працями, головно з тематикою, яка була „табу" для комуністичного способу життя в усіх ділянках. Можна було слідкувати за великими зацікавленнями наших науковців здобутками, головно в галузях україністики, коли вони мали змогу побувати серед поселень українців в діяспорі. Культурно-наукове життя в діяспорі не було зовсім незнане для наших науковців в Україні: воно було подаване у викривленому світлі, дуже часто закрашене комуністичною брехненю, тому ті, що цікавилися даною тематикою, з запопадливістю старалися розкривати невідомі до цього часу сторінки для своїх дослідів.

Одним із тих, що їздили в Україну шукати за цікавими матеріялами для себе, а при тому інформувати своїх співтоваришів-науковців про наукову працю в діяспорі, був проф. д-р Василь Маркусь. В часі своїх наукових поїздок в Україну запізнавав український науковий світ зі своїми науковими працями, які виказують широкий вахляр його зацікавлень, але найважнішою справою, що нею хотів зацікавити науковців України й притягнути їх до співпраці, це була „дитина" д-ра В. Маркуся — Енциклопедія Української Діяспори. Він інформував своїх співрозмовців про свою участь у працях Енциклопедії Українознавства, як дуже близький співробітник головного редактора, покійного вже, проф. д-ра Володимира Кубійовича. Зрозуміло що д-р В. Маркусь знайшов зрозуміння своєї праці серед своїх колеґ-науковців в Україні.

Українська громада Чікаґо з приємністю прийняла вістку про те, що 23 березня 1994 р. Національна Академія Наук України в Києві обрала д-ра Василя Маркуся своїм членом присвоївши йому звання **академіка**. З круга найближчих співробітників Енциклопедії Української Діяспори зродилася думка вшанувати д-ра В. Маркуся в Чікаґо. На суботу 14-го травня 1994 р. запрошено до Культурного Осередку біля 100 осіб. В залі стояла приємна, невимушена атмосфера, бо майже всі присутні, більшість з яких громадські діячі, з собою знайомі. Фірму над тими святкуваннями взяв Осередок НТШ в Чікаґо і тому д-р Роман Залуцький, як голова, відкрив коротким словом отсю приємну зустріч. Дальше провадження програми вечора передав він проф. Богдану Рубчакові, який вміло й дотепно провадив програмою. Після начеркнення наукової сильветки академіка д-ра В. Маркуся професором Мирославом Семчишином, проф. Рубчак запропонував тост, а всі присутні відспівали грімке „многая літа". Заступник голови НТШ, д-р Павло Пундій, передав дарунок д-рові Маркусеві від усіх присутніх. Після того о. Микола Косарчин з укр. кат. церкви св. Володимира і Ольги провів молитву перед вечерею. Проф. Б. Рубчак, як майстер церемонії, дотепно й з гумором провадив програмою, нагадуючи деякі особисті зустрічі й дискусії з д-ром Маркусем.

Присутні на залі представники наших організацій і товариств: д-р М. Харкевич. д-р Б. Ткачук, дир. Р. Мицик, мґр. Е. Басюк, А. Скиба, інж. С. Ґоляш, п-і І. Пежанська, інж. Д. Ярошевич, д-р П. Моцюк та д-р М. Ріпецький — вітали д-ра В. Маркуся з таким престижевим науковим відзначенням. Привітав свого батька також син, Василь Маркусь, мол., молодий правник. Після привітів забрав голос сам академік, д-р В. Маркусь. Сказав, що оте його відзначення громадою в Чікаґі є милою несподіванкою, хоч мало це бути „таємницею", все ж таки він про це довідався в останній день і також пригото-

вив собі слово. В характерній для нього легкій формі проф. В. Маркусь згадав своє дитинство, а головно згадав про свої переживання під час виборів в різні часи свого життя, згадав про вибори до Сойму Карпатської України, вибори під мадярською окупацією, а на кінець під комуністичною. В своїх спогадах він знаходив завжди якийсь цікавий момент-подію, яка характеризувала дану добу.

Акад. д-р В. Маркусь є відомий українській громаді Чікаґо з праці на релігійно-церковному відтинку, як редактор Енциклопедії Української Діяспори, як дописувач до української преси, як предсідник різних зборів і нарад. Не приїхав він незнаним із Европи — знаним був в студентському житті в Мюнхені, з праці в редакції Енциклопедії Української Діяспорі в Сарселі. Його чемна й культурна поведінка з'єднує йому симпатії людей, що з ними зустрічається чи співпрацює.

Приємний вечір закінчив молитвою пастор Олекса Гарбузюк. Багато орисутніх зложили також свої датки на фонд видання Енциклопедії Української Діяспори.

Ця імпреза залишила в присутніх миле враження.

ОГо

———————

ПОВІДОМЛЕННЯ

Українське Музичне Товариство Альберти плянує на весну 1995 р. постановку дитячої оперети „Пан Коцький". Оперета „Пан Коцький" це музично віршована казка в якій звірята розмовляють прегарними піснями, відповідними до віку і уяви дітей.

Запрошуємо дітей у віці 8-13 років включитися в цю оперету як виконавці і разом пережити чарівний світ казки.

За дальшими інформаціями або щоб записатися до дитячого ансамблю, просимо зголошуватися до Ірини Шмігельської на тел. 457-5136.

Українське Музичне Товариство Альберти

Дмитро Павличко

ЗАКАРПАТСЬКІ РУСИНИ

Годі нас питати — хто ми,
Де взялися, звідкіля?
Ми руснаки, а це значить —
Ми є браття москаля.

І не маєм осороми
За те братство, бо царі
Завжди нам давали грошей
На руснацькі букварі.

Ми є славні москофіли,
І не криємося з цим.
Ми не мовимо, не кажем,
Не говоримо, а рцим
Подкарпатська Русь! О Боже,
Таж то наша рідна мать!
Зрадити її не вільно,
Але вільно продавать.

От якби дали сусіди
(Та не бука, а рубля!)
Їхньою була б давно вже
Подкарпатськая земля.

Чи угорцям, чи словакам
Продамо і — всім на зло,
Головне, щоб України
Тут ніколи не було.
Єсть у нас одна проблема
Історична й немала,
Що між нами і Москвою
Україна пролягла.

До господаря далеко
Нам доводиться повзти,
А ті кляті українці
Б'ють — ламають нам хребти.
А тому ми так рішили —
Хто хотів чи не хотів —
Русини повинні бути!
Звинні хлопці — без хребтів.

Роман Іваничук

Благослови, душе моя, Господа...

УРИВОК В ЯКОМУ ОПИСУЄТЬСЯ
СВЯТО СПАСА, ЩО ПРИПАДАЄ НА 19-го СЕРПНЯ

На Лівобережжя я їхав з великим упередженням: усе там, звісно, зрусифіковане, рідною мовою розмовляти буде мені тяжко, а то й неможливо, ніхто не розуміє ідейної суті моїх творчих пошуків, одне слово — я відправляюся у ворожий стан, і треба бути готовим витримати образи, напади і завзяту боротьбу в невірних вагових категоріях.

Дивним було б моє запевнення, що я цього там не відчув: уся ворожа система стояла напоготові морально знищити мене, то я до місцевих власть імущих і не потикався: з самого початку мандрівки по Лівобережжі мені вдалося відмежувати окупантів від окупованих, а саме окупованих мені треба було побачити, пізнати і збагнути їх національну потенцію — чи є вона ще в далеких нащадків Петра Калнишевського, чи мій майбутній роман хоча б зачепиться за решти національної свідомості поневолених людей і заговорить до них зрозумілою їм мовою, чи залишиться ними не помічений і не потрібний їм, мов фоліант, списаний ієрогліфами?

Напевне, мені пощастило, а може, спрацювала магічна сила великого свята — Спаса; хто не пам'ятає, що саме в день цього празника була спаралізована сила гекачепісів минулого року: я приїхав до Полтави 19 серпня.

Зупинився перед пам'ятником Полтавській битві, вдивився у садистичну гримасу найлютішого ката України, і впало моє серце від раптового усвідомлення, що цей пам'ятник — не тільки свідчення української катастрофи, а реална сьома печать на свободі мого народу, і не є він лише знаком переможної сили ворога, а постійно функціонуючою потугою, яка знищує протягом століть живу і водно воскресаючу потугу українського народу, і жорстока гримаса ката день у день, рік у рік щораз то більше втрачає пострахвисну сутність, набираючи обрисів нормальної людської посмішки, і народ призвичаюється бачити в подобі деспота свого вождя і йде поклонятися йому чим далі то не менше зі страху і все більше з рабської умиротвореності. Ось чому зло пам'ятника Полтавській битві!

Не знаю, яке почуття малювалося в цей мент на моєму обличчі, та напевно не лють, а глибока скорбота: людей, якими оволодіває ненависть, утішати не потрібно, ненависть є знаменем сили й мужності; до мене ж підійшов сивий чоловік, ще досить молодий, схожий він на вчителя, і, ставши поруч зі мною проказав, не дивлячись на мене:

„Упав Рим і Порта впала — чому ж ви думаєте, що Російська імперія вічна?"

Я скосив на нього очима й спитав:

„Ви полтавець?

„Атож."

І пішов. А мені враз так легко стало на душі, як мало стати легко українській землі, коли б цей пам'ятник враз зірваний динамітом і уламки його розлетілися в безвісті, — не вбита іще людська віра в прийдешню волю, а коли так, є ще в мого народу сила її виборювати!

Я півдня оглядав Полтаву, походив стежками Івана Котляревського і Василя Капніста і до знемоги втомлений всівся ... на бічне, біля дверей, сидіння в деренчиливому автобусі, який їхав у Ромни, постановивши нікому не поступатися місцем, як навіть зайде столітня бабуся.

Тільки я це собі помислив, як автобус зупинився в якомусь селі з ветхою церквою, від якої посунули жінки з кошиками повними свячених яблук. Тих жінок набилося до салону стільки, що й поворухнутися було невміч, а біля самої стулки...спершись на них спиною, стояла вся в зморщках древня бабуся, якій напевно було вже під сто, вона тримала над моєю головою вузлик з пахучими яблуками, а сама мала втихомирений, чистий аж святий вираз обличчя. Бабуся зовсім не претендувала на місце, та я вмить забув про свою постанову, підвівся, звільняючи їй сидіння. Вона довго дивилася на мене вдячним поглядом потім вийняла з вузлика янлуко, подала мені й сказала:

„Візьми, синку, то свячене, і з'їж при мені, бо є ще безбожники, що їх викинути можуть".

Я виконав бабусину просьбу, а тоді вона додала:

„Ти добрий, і все буде на твоїй дорозі так, як ти хочеш."

Дякую бабусю, що вселили ви в мою душу злагоду на довгу життєву дорогу, тоді лише розпочату. Ви ж не могли й мріяти про наш нинішній день, таких мрій ви, мабуть, ніколи й не знали, але йшли по тій самій дорозі, що й ми, і пройшли свою частку з прадавньою нашою добротою, чистою вірою й із свяченим яблуком у руці... Благослови, душе моя, Господа за те, що зберіг він таких людей для нас на страшних невольничих розпуттях.

З Ромен, уже в супроводі поета Павла Ключини й художника Сашка Дубровського, подався я в рідне село Калнишевського — Пустовотівку. Село невелике — до ста дворів серед степу, а посередині — крамниця. Церква, вибудувана кошовим отаманом, як я подумав, не збереглася.

Ми зупинилися біля крамниці, на порозі якої сидів, спершись на костир, старезний дід, мовби не впускав досередини, а мені літньої спеки захотілося щось випити. Спробував виминути старого, але він таки не впускав.

„Хай уже молоді пиячать у храмі Божому — не знають, але вам не гоже, мать, ученому, як я на вас дивлюся".

Нерозуміюче я глянув на Ключину, той посміхнувся.

„Це ж церква Калнишевського, — пояснив він. — Ось бачиш — в основі хрест, а баня знесена. Старий же нібито доводиться далеким родичем Калнишевського, знає легенди про нього, сидить тут день у день та й бурчить на парубків, які приходять сюди могоричити... Ось попроси, хай щось розкаже".

Діда не треба було двічі просити, він сам почав розповідати монотонним голосом, ніби той фризієр, що гомонить над вухом клієнта і йому байдуже — слухають його чи не слухають, — про пустовітівського сироту Петра, який бігав услід за козаками й тютюнцю випрошував, а потім один старшина взяв його за джуру, і з того джури виріс кошовий отаман...

Враз дід пожвавішав, але чомусь стишив голос і продовжував:

„А цариця Катерина була всестітня курва. Тож хотіла кошового заполучить... Не пішов до неї в покої отаман. Дуже розлютилася цариця і послала на Січ Текелія, щоб той спалив козацькі курені. Так і зробив клятий генерал — спалив Січ, а потім Калниша спіймав, кайдани на руки і... — Дід замовк, пильно глянув на мене, а потім прошепотів на вухо: — ...і на Соловки заслав. А церкву вже наші халамидники спортили... Тільки ви про це нікому, я вже старий, не хочу, щоб чіпали".

Цей уривок спогадів Романа Іваничука прислала до редакції Галина Сенишин надіючись, що він буде поміщений в серпневому числі журналу. На жаль, число липень-серпень виходить з початком липня, тому поміщуємо його в цьому вересневому числі.

Ми щиро вдячні пані Галині Синишин (проживає в Монтреалі), що вона дбає про журнал і не забуває поділитись з читачами цікавим матеріялом.

100-ЛІТТЯ ПАРАСКИ КОТИК
1894 — 18-го БЕРЕЗНЯ — 1994

День 18-го березня 1994 року було надзвичайне свято — не тільки в житті Пані Параски Котик і її родини, але також для членок відділів С.У.К. ім. Лесі Українки в Редфілд, Саск., і Олени Пчілки в Норт Бетелфорд, Саск., котрі мали надзвичайну приємність вшанувати 100-ліття уродин заслуженої членки обох відділів.

На гостинне прийняття, котре відбулося в домі догляду „River Heighst Lodge" у Норт Бетелфорд, прибуло поважне число членок, родини та знайомих відзначити цей незабутній день, бо Пані Котик, це перша членка обох відділів, та й взагалі одинока в громаді в Редфілд і Норт Бетелфорд, котра з ласки Божої дожила до такого поважного віку і ще тепер утішається доброю пам'яттю та уміркованим доров'ям.

Ювілятку вітали голови відділів Евгенія Никіфорук і Оля Бицкал і прикололи їй корсажі. Савеля Лазарович привітала гостей. Свято почалося відслуженням молебня, що завершив о. Славомир Ломашкевич. Він висловив щирий привіт-побажання і доручив ювілятці Митрополичу благословенну Грамоту. Дальше в програмі, Олеся Ковальська, в імені відділу ім. Лесі Українки в Редфілд, Саск., вкоротці перечитала життєпис та діяльність цієї надзвичайної членки.

Параска Котик, з роду Срайко, родилася та виростала в містечку Городенка на Україні. Приїхала до Канади 1910-го року до родини Юрка Білик у Редісон, Саск. Пару років ходила по роботам, а 1913-го року вийшла заміж за Михайла Котика. Молоде подружжя взяло „Гомстед" в околиці Сквир Гил , а 1918 року переселилися на кращі землі в околиці Редфілд.

Як і другі піонера, вони тяжко працювали щоб доробитися та виховати своїх дітей Марію та Ярослава. Крім своєї господарки, треба було організовувати українське життя на голих степах, бо не було своїх Народніх домів, ні церков, ні священиків, і в цих тяжких початках, подружжя відограваловідну ролю. Вони були одні з перших членів Народного дому, багато причинилася до відродження Української Православної Церкви та місцевої громади, яка була зорганізована в 1926-ім році. Вони були основоположники церкви Св. Володимира в Редфілд, Саск., де роками щиро та віддано працювали. Зокрема, пані Котик була одна з перших членок в С.У.К. ім. Лесі Українки: два роки була заст. голови і одинадцять років сестрицею при церкві. Через роки вона постійно працювала — пекла просфори і калачі, помагала з обідами, вечерями, дарувала речі на базар і дбала про красу та чистоту Народного дому.

Вона мала великий дар до шиття і багато вишивала накривал для церкви і на продаж під час осінніх базарів. Її вишиття ще і тепер

прикрашує вівтар в церкві Св. Володимира в Редфілд.

За всі ті заслуги відділ Л. Українки вшанував її з нагоди 25-ти літ членства С.У.К., та признав її як почесну членку. Пані Котик також одержала 50-літню грамоту та признання від централі 1977-го року в Саскатуні на крайовім 50-літнім Ювілею Союзу. Це була велика честь не лише для неї, але й для обох відділів.

Пані Котик багато читала часописів, як „Український Голос", „Вісник", журнал „Промінь" та добрі книжки, які завжди знаходилися в її домі. Навіть тепер, хто її відвідує, то звичайно застане її при читанні — тепер вже з поміччю побільшуючого шкла — своєї улюбленої книги — „Святе Письмо".

Взагалі, життя пані Котик є приміром для нас всіх. Це є людина скромної, лагідної вдачі, котра нікого не осудила, не образила, не шукала слави і признання. Без нарікань вона щиро працювала. Ця примірна мати зуміла прищепити та передати дітям своїм любов до всього рідного, щоб і вони далі продовжували її працю. Одним словом, вона жила і дальше веде дійсно християнське життя.

Оля Бицкал, голова відділу С.У.К. ім. О. Пчілки в Норт Бетелфорд, в своїм слові додала, що від часу коли Пані Котик прибула до Норт Бетелфорд, вона відразу вписалася в ряди членства при місцевім відділі. Вона по змозі працювала та жертвувала для добра відділу й церкви. В тих поважних віках ще вишивала обруси на престіл та помагала чистити в церкві. В 1974-ім році пані Котик перейшла на побут до „Davidson Manor", де любувалась городом і два рази виграла нагороду за найгарніший город. В 1986-ім році перебралася до дому опіки для старших „River Heights Lodge" Навіть в тім поважнім віці вона дальше учащала на Богослуження і ще своїми руками шила собі суконку і другі дрібні речі.

Репрезентантки від обох відділів поздоровили ювілятку і висловили найкращі побажання, щоби Господь і на будуче благословив її здоров'ям, щастям та спокоєм.

Під проводом Ольги Никіфорук присутні відспівали кілька пісень, а при краянні ювілейного торту, котрий спекла К. Білик, заспівано „Многая літа". При каві і перекусці присутні переглядали фотознимки з життя ювілятки та вели веселу і дружню розмову.

Катерина Маліцька, референтка „Променя" зробила заклик, щоб присутні вшанували пані Котик пожертвою на наш журнал. Присутні щиро відгукнулись і зложили $118.00, а пані Котик від себе пожертвувала $50.00 на „Промінь",

Не всі з близької родини могли прибути на 18-го березня, тому діти ювілятки — Марія Дмитрук і Ярослав і Марія Котик і внука Савеля Ковкеш і Віра Тритон знова гостили її в Неділю 20-го черевня. Прибуло також поважне число родини і знайомих. Заля була удекорована золотим написом на стіні, а на столі був гарно удекорований торт. Провадилась дружня розмова, а потім приступлено до прочитання письмових привітів (побажання державних провідників), які читав син Ярослав, а це: від королеви Єлисавети; генерал губернатора Канади дост. Р. Гнатишина; прем'єр-міністра Канади Дж. Кретієн; лейтенант-губернатора Саскачевану С. Федорук; прем'єра Саскачевану Р. Романова; провідника опозиції Р. Свенсон; провідниці ліберальної партії Л. Геверстюк; федерального посла Л. Тийлор; провінційних послів М. Ковальський, В. Джес і Д. Ендґдиш і від майора міста Норт Бетелфорд Б. Конкин.

Дочка Марія Дмитрук вручила ювілятці дарунок від дітей, а внука Савеля Ковкеш подала бабі вазонок гарних цвітів від внуків і правнуків.

Пані Котик висловила подяку за вшанування. Сказала, що чується дуже щасливою, що дочекала таких поважних літ і мала нагоду стрінутися з родиною та приятелями в такій гарній атмосфері.

Свято закінчено перекускою і кавою. Присутні використовували нагоду поговорити з членами родини та пригадати минуле.

Бажаємо ювілятці доброго здоров'я та Божого Благословення.

Олеся Ковальська
Редфілд
Марія Котик
Н. Бетелфорд

СВЯТО ЧЛЕНСТВА В ВІДДІЛІ ІМ. ГАНКИ РОМАНЧИЧ
САСКАТУН, САСКАЧЕВАН

1-ший Ряд: Петруся Шевчук, бл. п. Ефрозинія Рудевська, Славка Зип — касієрка, Соня Сокирка — 1-ша заст., добр. Оля Демчук — голова,священик Богдан Демчук, Савеля Бойчук — бувша голова, Софія Процюк, Савеля Бобовські, Марія Яківчук.
2-гий Ряд: Марія Вачиковські, Анна Дорош, Оксана Тиморуські, Оля Пилипов, Парася Скоробагач, Геня Юзва, Віра Мачула, Марія Сохацькі, Адріен Геледер.
3-ий Ряд: Юстина Талпаш, Оксана Ковальські — секретарка, Анна Папиш, Розалія Кренькі, Анна Шудлик, Анна Козакевич, Анна Василик, Билла Добні.
4-тий Ряд: Нинет Процюк, Анастасія Смилей, Розалія Ковалюк, Павлина Никифорук, Катерина Парчевські, Ерсила Вахняк, Каруся Щербій, Павліна Боднар, Галя Гриців, Павліна Новосельські, Марія Кухта, Оля Кінар, Леся Фотій, Целіна Качковські.

В неділю 6-го березня 1994 р. заходом комітету членства у відділі ім. Ганки Романчич при парафії Всіх Святих в Саскатуні відбулося свято відзначення заслужених членок та офіційне прийняття нововписаних членок.

Свящ. Богдан Демчук відкрив програму молитвою. Голова відділу добр. Оля Демчук щиро привітала поважне число членок і гостей.

Референтка Членства Каруся Щербій представила новозаписаних членок: пані Оля Юсипчук, пані Тіна Павлишин, пані Оля Жучок і пані Оля Борса. Голова добр. Оля Демчук привітала і вручила кожній особі картку і троянду.

В цей час також вшанували дві членкині за 25-літ в відділі: пані Савелю Бобовську і пані Лесю Николайчук. Пані Марія Федорук і

пані Оля Пилипов отримали Почесні грамоти за працю понад 50 років.

Добр. Оля представила головну доповідачку добр. Карусю Василенко. Її промова на тему "Жінки і їхні виконання", була дуже інформативна.

На програмі була музикальна точка. Молоді СУМКівці: Христина Сокирка, Надя Фотій і Маруся Качковські проспівали пару пісень.

Настоятель Богдан Демчук провів молитву, членкені подали смачну перекуску, торти і чай. Всі присутні весело забавилися.

Збірку з чаю даруємо на пресовий фонд "Променя" у сумі $155.00.

К. Щербій
Референтка Членства
і "Променя"

ВІДЗНАЧЕННЯ 90-ЛІТТЯ АННИ БОЙКО

ТОРОНТО, ОНТ.

(Поправлений допис)

Моя тета (хресна мати) проживає в українському пансіоні ім. Івана Франка в Торонто. Дім Івана Франка зберігає свою українську мову, свої традиції і звичаї, котрі тета шанувала і відзначувала у своїй хаті.

14-го грудня мешканці пансіону, рідні, друзі і обслуговуючий персонал урочисто відзначили 90-ліття моєї тети Анни Бойко.

По врученні квітів і слова пані Салами слідували святкові поздоровлення від дирекції, мешканців і родини місцевої і з Тандер Бей, поздоровлення від прем'єр міністра Канади, від прем'єра Онтаріо, мера міста. Дехто з друзів читав вірші і віншування.

Під музику і спів був внесений торт з запаленими свічками. Виступав хор, соліст, солістка, акордеоніст. Присутні співали „Многая Літа". Відчувалась згуртованість, єдність і близькість однієї великої родини. Син Богдан подякував всім учасникам і гостям за влаштування свята, пам'ятного дня його мамі.

Висловилюю щиру подяку директору, пані д-р Є. Пастернак, адміністрації, всім організаторам і пані О. Саламі за резюме у листі до мене про цей урочистий пам'ятний день для моєї тети.

Моя тета, хресна мати, понад все бажає спокою, гармонійного життя на Україні, де її брат Дмитро проживає з своєю родиною. Многая Літа, тето!

Племінниця (похресниця)
Оля (Когут) - Стручинська

Від себе і від мужа Николи даруємо $50.00 на „Промінь".

СВЯТО НА ПОШАНУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ І ЖІНОК-ГЕРОЇНЬ

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ, ВІДДІЛ ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ, ҐРИМСБІ, ОНТ.

У Неділю 6-го березня, 1994 р., заходом відділу відбулася святочна академія на пошану поетеси Лесі Українки і жінок героїнь, доньок українського народу, які боролися за волю і незалежність України. Панахиду по службі Божій відправив о. прот. П. Шадурський. Членки відділу тримали свічки, сумно був похилений прапор відділу, на „вічну пам'ять", який тримала голова відділу п-ні Стефанія Шпитковська. На запрошення членок відділу усі присутні парафіяни і гості зайшли до парафіяльної авдиторії, де на усіх чекала перекуска, кава і солодке о. П. Шадурський поблагословив страви.
Другу частину свята відкрила голова відділу Ст. Шпитковська змістовним словом за жінок героїнь.

Реферат за невмирущої слави поетеси Лесі Українки і за місяць „лютий-місяць героїв" прочитала Марія Нечай, в рефераті були згадані славної пам'яті імена: Олени Теліги, Ольги Басараб, Віри Бабенко, Людмили Старицької-Черняхівської, Алли Горської і всіх, що лише Господу Богу відомо де вони загинули мученицькою смертю в концтаборах Сибіру і по тюрмах. Український нарід в місяці лютім, ще за козацьких часів переживав сумні події, коли Україна втратила велике число славних воїнів.

З глибоким відчуттям виконала деклямацію п-ні Валентина Яворська — „Сестрам Українкам", яку написала Н. Давидовська.

Біографію за Ольгу Хорунжинську-Франко, жінку великого каменяра поета Івана Франка, прочитала п-ні Павліна Бойчук. Мало нам відомо за жінок, чоловіки яких є героями, або державними мужами. Переважно такі жінки стоять в тіні своїх чоловіків, але безумовно вони виконують важливі обов'язки, які є пов'язані з успіхами, славою і заслугами їхніх чоловіків.

Кінцеве слово подяки сказала п-ні Марія Бурак.

В приємній і дружній атмосфері відбулося це свято, яке влаштував відділ чисельно малий, але є активний і завзятий в різних ділянках церковно-громадського життя. В ці дні коли ми вшановуємо пам'ять Лесі Українки і жінок героїнь, низько схилімо голови і будьмо достойними їхньої посвяти і самопожертви.

Марія Нечай, референтка
Культ. освітнього Комітету

ПОПРАВКА ДО ДОПИСУ „ВШАНУВАННЯ ЧЛЕНОК"

ВІНДЗОР, ОНТ.

Ювілейний Комітет: Оля Друль голова і випис історії, Марія Михальчук рек. сек. і випис історії, Марджі Джірард фін. сек., Марія Старух голова відділу, Віра Ткачук англомовний друк. Членки: Леона Боднарчук, Ольга Торошенко, Маруся Гнатюк. Помічники: Ліда Лист коректор і друкар українського манускрипту і історія музею, Галя Фенканин декоратор, Ґлен Джірард виробив всі написи, відзнаки 60-ліття та обкладинки Пропам'ятної книги, Една Войцик і Орися Рійом хореграф писання імен, Олександер Мойсюк — відео тейпінґ, отець Скрумеда і Іван Яців вироблення відзнак та таблиць.

Оля Друль, кор. сек.

Наталя Забіла

СОРОКА-БІЛОБОКА

У сороки-
білобоки
п'ять малят-сороченят.
Усі чисто
хочуть їсти.
Треба всім їм дати лад.

От сорока-
білобока
поскакала на поріг
і до хати
працювати
поскликала діток всіх.

Цей, здоровий,
носить дрова,
той, швидкий, пшоно товче
Третій в чашку
цідить бражку,
а малий млинці пече.

Тільки п'ятий
хоче спати,
помагати не біжить, —
у садочку
в холодочку
ліг на травці та й лежить.

У сороки-
білобоки
все вже зроблено як слід.
Вся родина
й господиня
посідали за обід.
Ті — до кашки,
ці до бражки,
ще й млинців по п'ять, по шість.

А ледаче
хай поплаче! —
Хто не робить, той не їсть.

Як почув це братік п'ятий, —
не схотів на травці спати,
аж підскочив: — Як це так?!
Ви — в господі,
я — в городі,
до роботи й я мастак!
Ось він поле
бараболю
й обгортає залюбки,
до городу
носить воду,
поливає огірки.
Щей на вишню
на найвищу
лізе ягідок нарвать.
Вже й приносить
вишень досить,
щоб усіх почастувать.

І сорока-
білобока
не нахвалиться сама:
— В мене діти
працьовиті,
зовсім ледарів нема!

КВІТИ НЕЗАБУТНІМ

БЛ. П. ПЕТРО МАЄВСЬКИЙ

В тринадцяту річницю упокоєння мого дорого мужа **Петра Маєвського**, який помер 13-го липня 1981 року, кладу нев'янучий вінок на його могилу.

Спи спокійно, дорогий мій муже, тату і сни про твою рідну Україну, яку Ти так любив. Нехай канадська земля буде Тобі легкою, а пам'ять про Тебе буде між нами вічно. У його світлу пам'ять складаю $35 долярів на „Промінь".

Вдова по Покійному
Зіна Маєвська з синами
Етобікок, Онтаріо

Манітобська Провінційна Екзекутива Союзу Українок Канади і членки всіх відділів висловлюють глибокі співчуття голові провінційної управи пані Соні Бейзик і її родині в зв'язку з втратою дорогого вітчима пана **Володимира Синіцького**, який несподівано відійшов 6-го червня 1994-го року. Вічна йому пам'ять!

Провінційна управа дарує $25.00 на пресовий фонд „Променя".

Оля Ковальчук — 1-ша заст. голови
Галина Ласько — фінанс. секретарка

У світлу пам'ять нашої любої родини, тих які відійшли у вічність, дорогої сестри, братової бл. п. **Славки Богоніс** (упокоїлась 24-го червня 1970 р.), дорогої любої мами, тещі бл. п. **Кароліни Когут** (упокоїлась 4-го липня 1982 р.) батька, тестя бл. п. **Константина Когута** (упокоївся 12 червня 1952 р.), даруємо $25.00 на „Промінь", як нев'янучий вінок на їхні могили.

Скучаємо та смутно нам за нашими любими покійними. Нехай наш милий Господь проводить душі наших покійних правдивою сонцем освітленою стежкою.

Вічна Покійним пам'ять!

Доні і зяті
Оля і Никола Стручинські
Таня і Петро Петранюки
Тандер Бей, Онтаріо

У світлу незабутню пам'ять моїх дорогих родичів (батьків) **Юсофата і Софії Стільмащуків,** піонерів містечка Спеден в Альберті, які були великими провідними людьми в культурному і громадському житті, кладу нев'янучий вінок в їхню пам'ять — $115 на журнал „Промінь".

Mary Orchuk
Grande Prairie, AB

В світлу пам'ять **Ольги Мельничук**, яка упокоїлась 1-го червня на 85-му році життя, відділ сеньйорів при соборі св. Андрея в Едмонтоні дарує $85.00 на пресовий фонд журналу „Промінь".

Покійна Ольга була щирою членкою нашого відділу. Вічна їй пам'ять!

Родині висловлюємо щирі співчуття.

Борис Стрільчук, голова
Анна Новальковська, скарбник

В пам'ять покійної **Олександри Латишко-Пригорницької** даруємо $25.00 на журнал „Промінь". Покійній — Вічная Пам'ять!

М. Н. Латишко
Ізлінґтон, Онтаріо

БЛ. П. СТЕФАНІЯ ДУТЧАК

В восьму річницю упокоєння дорогої **дружини, мами, бабуні і прабабуні**, яка упокоїлась 13-го вересня 1986 р., кладу „нев'янучий вінок у її пам'ять, дарую $30.00 на пресфонд журналу „Промінь".

Дочка Марія Дем'янів
Едмонтон, Альберта

В незабутню пам'ять мого чоловіка **Семена Познанського**, котрий упокоївся 13 червня 1984-го року, дарую на журнал „Промінь" $32.00 як нев'янучий вінок на його могилу. Вічна йому пам'ять!

Дружина Анастасія Познанська
Едмонтон, Альберта

В світлу незабутню пам'ять мого дорогого мужа **Миколи Михальчука** дарую $30.00 на журнал „Промінь" замість квітів на могилу покійного. Вічна йому пам'ять!

Дружина Дора Михальчук
St. Michael, Alberta

У світлу незабутню пам'ять мого дорогого мужа, тата і дідуся **Макара Волянюка**, котрий упокоївся 18-го лютого 1994-го року, дарую $35.00 на журнал „Промінь" замість квіті на могилу.

Вічна йому пам'ять!

Дружина Дарія Волянюк
Монтреаль, Квебек

В незабутню пам'ять дорогих родичів бл. п. **Антона і Юзефи Сітко** і бл. п. **Ілька і Дарки Чвалюк, в пам'ять мужа** Бл. п. **Стефана Чвалюка**і бл. п. внука **Василя Чвалюка** дарую $25.00 на „Промінь" як нев'янучий вінок на їхні могили.

Вічна їм пам'ять!

Марія Чвалюк
Овкборн, Манітоба

БЛ. П. ПРОТОІЄРЕЙ ВАСИЛЬ БОЙЧУК

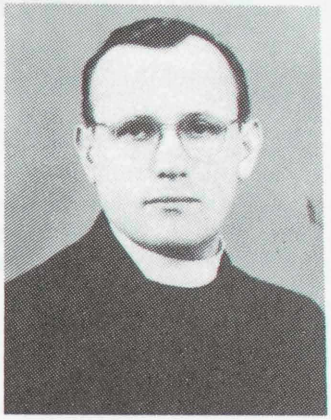

У четверту річницю упокоєння світлої пам'яті о. прот. **Василя Бойчука**, який відійшов від нас у Вічність дня 17-го серпня 1990 року в Едмонтоні, як „нев'янучий вінок" на його могилу складаємо пожертву на пресовий фонд „Променя" $50.00.

Молимо Господа Бога, щоб оселив душу спочилого слуги Свого о. Василя в Царстві Своїм, там де праведні спочивають. А добра пам'ять про вірного, вже покійного, священослужителя протоієрея Василя хай живе вічно поміж нами.

Дружина добр. Ольга й діти:
Леся, Ярослав. Марта й Джим
Едмонтон, Альберта

В незабутню пам'ять **Митра Ґулуцана**, батька і дідуся, який відійшов від нас у квітні місяці 15 років тому, дарую $30.00 на журнал „Промінь".

Вічна йому пам'ять!

Василина (Ліна) Ґулуцан
Едмонтон, Альберта

У пам'ять наших найдорожчих **дідуня, бабці, тата, мами й вуйни** пересилаю на фонд „Променя" $50.00.

Вічна їм пам'ять! Дорогі, спочивайте спокійно. Пам'ять про Вас залишиться завжди свіжою в наших серцях!

Люба Федущак
Віра Федущак
Надія (Федущак) Арґю
Шервуд Парк, Альберта

В ПАМ'ЯТЬ ДОРОГОЇ МАМИ

Вже перейшов один рік від 19-го червня, 1993 року, коли наша дорога Мати, Леся Івасюк, відійшла від нас у вічність. Ми, діти і внукі Лесі, споминаємо Маму і Бабу цими теплими словами.

Леся Івасюк народилася в Едмонтоні, бувши найстаршою дитиною у піонерській родині Дмитра і Марії Фербей. Вона виростала і научалася у найкращому українському дусі, релігійному і культурному. Закінчила студії при Університеті Альберти у 1937-ому році, осягаючи Багалявра Наук Домашної Економії.

У 1943-ому році, Леся вийшла заміж за Николая Івасюка, аптекаря в Едмонтоні, і в їхній родині ми народилися.

Наша Мама Леся Івасюк була взірцевою матір'ю, завжди доглядала, щоби діти ходили до школи, до Української Православної Церкви, навчалися Української мови і культури: в танцях, вишиванні, співі, писані писанок і т.д. Ще молодий віком батько Николай упокоївся і Леся лишилася сама дітей, дім і аптеку доглядати. І все це вона виконала, з любов'ю і захопленням.

Найважніший скарб Лесі була її українська душа, і це вона виявила у її відданій праці для Церкви, для СУМК-у і для Союзу Українок Канади, де була членкою 52 роки, працювала на різних комітетах і була Домінальною Головою у 1971-1973 роках. Вона завжди заохочувала молодих жінок до членства, і гордо представила наш Союз на Канадському полі. 64 роки Леся співала у церковному хорі при Катедрі св. Івана в Едмонтоні, така її любов до Української пісні.

Тішилася Леся своїми внуками, Катрусею і Стефаном Ковалишиним, чи то було в добрій науці чи на веселій забаві — вони дійсно Бабу любили і шанували. На жаль, Леся не дочекалася наймолодшого внука, Николая Данила Івасюка, який народився цього 1994 року.

Мамо, Ви лишили нас, пішли на вічний спочинок з Богом, але любов і пам'ять про Вас все з нами буде.

ВІЧНА ЇЇ ПАМ'ЯТЬ!

На пресовий фонд „Променя" в пам'ять мами даруємо 50.00 дол.

дочка Наталка Доня Ковалишин
син Денис Івасюк
Шервуд Парк, Альта. *з родиною*

Світлана Кузьменко

ВДОВИЦЯ

Я — вдовиця.
У мене вдовиная доля.
А вдовине життя,
Як билина у полі.
А вдовине життя,
Як горох при дорозі;
Як непроханий гість
На Чиємусь порозі.

Я — вдовиця.
І парам я більш не до пари.
Удовине життя так,
Як третій у парі.
Удовине життя,
Як ключі журавлині,
Журавлині кличі
В піднебессі осіннім.

А розумна вдовиця
На людях не плаче.
Вона плаче тоді,
Як ніхто не побачить.
Вона плаче тоді,
Як ніхто не почує.
Бо розумна вдовиця
Для людей бенкетує

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

КОНФЕРЕНЦІЯ „РІК РОДИНИ"

Конференція відбулася успішно та дала учасникам багато позитивних ідей і думок, які вони зможуть увести в життя своїх відділів. Детальний репортаж поміщується по можливості в Промені та в Українському Голосі. Також всі учасники зокрема, а відділи Созу в загальному, в скорому часі одержать детальний репортаж включно з доповідями і результатами дискусійного процесу.

Сердечно дякую всім за участь в конференції та за добрі і розумні ідеї. Ми всі спільно несем відповідальність за позитивне майбутнє Союзу і Ваша присутність та активна участь в дискусіях підкреслює цю важливість.

РОЗІГРАВКА

Щиро дякуємо всім, що так щедро відгукнулися до розігравки. Особливо дякуємо тим відділам, що послухали наше прохання і закупили квитки, які залишилися непродані, замість висилати їх назад. Приємно повідомити Вас, що чистий прихід з продажі квитків є около $8,000.00. Цей прибуток допоможе нам виконати деякі проєкти, які були накреслені під час конференції. Щире спасибі за підтримку цього проєкту. Вислід як слідує:

НАГОРОДИ

Перша нагорода

Подорож до Києва в Україну та один тиждень перебування в гостинниці *подарували Фірма Астро Травел і Романс Сервіс в Торонті, Онт.*
виграв — Союз Українок Канади, відділ ім. Доньки України, Монтреал, Квебек — *квиток число 0260*

Продовж. на стор. 22

UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA, National Office
851 Barton Street East, Hamilton, Ontario L8L 3B4 TEL.: (905) 312-4742 FAX.: (905) 524-5362

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

(Продовження зі ст. 21)

2-га нагорода

$250.00 готівкою — *подарувала Уляна Криворучко, Гамільтон, Онт. виграв — Павло Болшеван, Саскатон, Саск. квиток 1944*

3-тя нагорода

Малюнок „Гуцул батько з сином" — подарувала мисткиня Людмила Темертей

виграв — Союз Українок Канади, відділ ім. Ольги Кобилянської, Шіго, Саск. — *квиток число 0244*

4-та нагорода

Два авторських малюнки „Українські Народні Строї Тернопільщини — — *подарувала мисткиня Даниїла Лунь, член Спілки Художників України*

виграв — ТУС, Келовна, Британійська Колюмбія — *Квиток число 2669*

5-та нагорода

Колекційна рідкість.

Перша почтова марка Незалежної України з спеціяльним штампом у день виходу з оригінальними автографами, автор малюнку марки — *Олександра Івахненко*, і автора малюнку печатки — *Лариси Корінь — подарував Назар Лунь*

Виграла — Галя Ревка, Едмонтон, Альберта — *квиток число 0951*

Ще раз сердечно дякуємо всім тим, що пожертвували нагороди на розігравку, за їх щедрий дар для розвитку праці Союзу Українок Канади!

Орися Сушко, голова

РІК РОДИНИ
Year of the Family

UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA, National Office
851 Barton Street East, Hamilton, Ontario L8L 3B4 TEL.: (905) 312-4742 FAX.: (905) 524-5362

NEWS FROM THE NATIONAL OFFICE

PLENARY CONFERENCE "YEAR OF THE FAMILY"

Please read the overview of the Plenary Conference held in July in the following English section of Promin reported by our corresponding secretary Halia Lypka. I wish to thank all of the participants for their input into the proceedings of the conference — both during the discussions following the presentations and the active participation in the Issues Analysis process. Thank you as well for the many positive comments we continue to receive regarding the content and process used at the conference. More importantly, however, the experience and expertise represented at the conference resulted in great success. A sincere thank you to all participated!

RAFFLE

Thank you as well to all who responded so generously to our fundraising project. We are especially grateful to the local branches who followed our suggestion and purchased the tickets that remained after the local sales. We are pleased to announce that we have realized a profit of approximately $8000.00 that will go towards carrying out some of the action plans developed at the Conference. Our sincere gratitude to all who supported this worthwhile project.

1st prize

Trip to Kyiv, Ukraine and one week lodging in Kyiv — *donated by Astro Travel and Roman's Service, both of Toronto, Ontario.*

winner — U.W.A.C., Daughters of Ukraine Branch, Montreal — *ticket #0260*

2nd prize

$250.00 cash — *donated by Ulana Kryworuchko, Hamilton, Ontario*

winner — Paul Boleshewan, Saskatoon, — *ticket #1944*

3rd prize

Limited edition print "Hutzul father and son" by Ludmilla — *donated by the artist*

winner — U.W.A.C., Olha Kobylianska Branch, Sheho, Sask. — *ticket #0244*

4th prize

Set of 2 limited edition prints "Ukrainian National Costumes of the Ternopil Region" by Danyla Loun — *donated by the artist*

winner — Ukrainian Men's Club, Kelowna — ticket #2669

5th prize

A collectors item: First postage stamp of Independent Ukraine postmarked on the date of the proclamation, with original autographs of Olexander Ivanenko, the artist of the postage stamp, and Larysa Koryn, the artist of the seal — *donated by Nazar Loun*

winner — Helen Rebka, Edmonton — *ticket #0951*

Sincere thanks, once again to our benefactors, whose generosity made this fundraising project possible.

— Orysia Sushko, President

UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA, National Office
851 Barton Street East, Hamilton, Ontario L8L 3B4 TEL.: (905) 312-4742 FAX.: (905) 524-5362

ENGLISH SECTION

THE ATTITUDE OF THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH TOWARD WOMEN

by Dr. Vivian Olender

This is the conclusion of our four-part series of articles which began in the May issue (Part 1 — "The Historical Background of the Ukrainian Orthodox Tradition", Part 2 — "Female Saints, the State of Marriage and Monasticism", Part 3 — "Women and the Orthodox Church in Modern Ukraine").

Part IV
WOMEN AND THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF CANADA

The first Ukrainian Orthodox parish in Canada was organized in Gardenton, Manitoba in 1896. The Ukrainian Orthodox Church of Canada (UOCC) was founded in 1918.

An examination of the service books of the UOCC reveals that female saints are not as prominent here as in Ukraine. In the Proskomidiya of the Divine Liturgy, only *four* saints instead of *six* are commemorated as martyrs. In Ukraine eight holy mothers of Orthodoxy are specifically named, in Canada the male fathers of Orthodoxy are named but the female saints are not mentioned by name and are only referred to as "holy mothers". The Dobryj Pastyr, the prayerbook for the laity, has the main liturgical services of the church and the tropars and kontakia for the major feast days. In addition to the major feasts, there are also tropars and kontakia to St. George and St. John of Suchava, the Prophet Elia but not a single tropar to a female saint — such as St. Olha, Equal to the Apostles. We also find few churches in Canada named after female saints.

The ritual and liturgical rules concerning women were also brought to Canada as part of the Orthodox tradition. However, few women in Canada born after World War II are aware of the existence of the ritual rules of uncleaness. Adherence to these rules is not mentioned from the pulpit, in the church newspaper or taught to young girls in religion classes. The choice to observe the rules or not is left to the discretion of the individual. The *churching of women* is still maintained in an altered fashion. It is usually performed preceeding the newborn child's baptism, rather than on a separate day.

Recently the church newspaper "Visnyk/ Herald" published an article on the Orthodox Women's Consultation, which met January 16-24, 1990. The consultation recommended that women be assured they are always welcome to receive communion "when they are spiritually and sacramentally prepared, regardless of what time of the month it may be". Also suggested was a re-wording of prayers, which might suggest or imply that childbirth or sexual intercourse is sinful, or that a miscarriage is caused by a woman's sin.

This consultation was the latest of three Pan-Orthodox conferences in the past fifteen years called to examine the role of women in the Orthodox Church. One of the issues raised was the revival of the ancient order of deaconesses.

At the moment, the UOCC suffers from a serious shortage of priests. Allowing women to participate in the ministry as deaconesses would alleviate some of the pastoral problems faced by the Church.

Another topic raised in recent years is the question of the ordination of women to the priesthood. In 1974 Militza Zernov, a prominent Orthodox layperson living in Britain, fervently declared: "The problem of the priesthood for women has never existed in the Orthodox Church, nor does it arise today... for us the Church is primarily an organic body, a family without clerical predominance and with a variety of ministries... The woman should not lose her womanly nature in her ministry within the Church. This has always been felt instinctively by all Orthodox women born and bred in the Orthodox tradition."

However, today the ordination of women is a topic promoted especially by women converts to the Orthodox Church and discussed even by women "born and bred" in Orthodoxy. While this issue has yet to be raised in the UOCC, as a church body united by faith and sacraments with the rest of the Orthodox communion, the UOCC cannot help but be influenced by the discussion.

As Zernov mentioned in the above quote, female clericalism is not part of the Orthodox tradition. Women in the UOCC do not need to seek ordination to the priesthood as a means of empowerment in the Church.

All positions on parish councils and all lay positions on the Consistory are open to women. The fact that women are under-represented is not due to discrimination but probably to a lack of time for women to juggle careers and domestic responsibilities. Unfortunately, Ukrainian-Canadian men still do not do their share of the so-called "housework".

Priests' wives in the UOCC continue to play a vital role in the life of the parish. In Canada a priest's wife is called a Dobrodiyka, which literally means a good woman and the term can be applied to any kind-hearted woman. It is not certain why the change in title was made in Canada; however, in most cases the title is truly merited, since the wives of UOCC priests have gained a reputation as kind, affectionate, caring women, who made tremendous sacrifices for the church. They play an essential role in the educational and cultural life of the parish. They are expected to be knowledgable in religion and Ukrainian language and history and also have some musical ability. In many parishes they may be called upon to run the Sunday School. In smaller rural parishes they may even have to fill in as cantor if the need arises.

Role of the UWAC

The Ukrainian Women's Association of Canada (UWAC) was founded in 1926 to engage in educational and cultural work, as well as fulfill the all important function of cooking for dinners. The fact that these church dinners, along with the sale of varenyky on Fridays, paid off the mortgages in many urban parishes is rarely acknowledged. At present many middle-class career-minded Ukrainian Orthodox women do not belong to the local parish branch of the UWAC. While this obviously mirrors a decline in the general attendance at church, there are still young women who regularly attend church and ignore the UWAC. The problem of how to attract these women is vital to the survival of the UWAC as an organization.

One example of a local branch of the UWAC that may serve as an inspiration or model to inactive branches is the affiliate of the parish in Ottawa, Ontario. It is a middle-class parish, most of the women are well-educated and in the workforce. Women of various ages belong to the UWAC. Sixty percent of the executive is made up of younger women. The organization seems to be thriving because the members are involved in interesting concrete and feasible (rather than idealistic and impractical) projects. The group is concerned with their fellow Ukrainians and also with outreach to the community. It tries to keep a balance between Ukrainian cause and local community charities.

For example, there is a constant clothes drive. The clothes are sorted and sent to Ukrainians in Poland, South America and Ukraine. At

Continued on page 26

the same time a collection is made for the local snowsuit "Coats for Kids" and for the Salvation Army. Donations of canned goods are also given to the local food bank. The Ottawa UWAC sends delegates to the Ottawa Council of Women and children's educational organizations as well. Once a year the UWAC sponsors the Citizenship Tea for new citizens of Canada after they are sworn in at Citizenship Court. One of their delegates was recently sent to an Orthodox women's conference in Ukraine, Soyuz Ukrainok Bukovyny.

At their first annual meeting there is a call for religious topics to be discussed. The chosen topics are then given to the priest. For the rest of the year each meeting begins with a prayer "Heavenly King", or a tropar if the date is on or close to a feast day. This is followed by a 15-20 minute presentation on a religious theme by the priest. By letter and gifts the UWAC gives moral support to Orthodox parishes and organizations in Ukraine. Religious materials, money and a typewriter have been sent.

In the intensity of all those projects, the traditional women's job of making varenyky and other Ukrainian foods has not been abandoned, just reorganized. The women are divided into three teams with different schedules. When the food is needed, one team of older women works during the daytime and two teams of younger women come in during the evenings.

Both the Ukrainian and English language sections of the church newspaper "Visnyk/ Herald" contain articles written by women. Worthy of mention is the regular column in the English section by Lilia Matwijiw-Sorokowski. Her articles are thought-provoking and are on relevant contemporary issues. Moreover, she bases her writing on Orthodox sources and does not resort to borrowing from Protestant or Roman Catholic works — which was the method used by some writers in the past years. Theological education at St. Andrew's College, the seminary of the UOCC, is open to women and correspondence courses are also available.

Current Issues

Unlike their sisters in Ukraine, Ukrainian Orthodox women in Canada face no problem in obtaining safe birth control methods. Until 1969 abortion was illegal in Canada. The extent of the practice of abortion before that date, using dangerous folk or homemade methods, is not recorded, since cases only became known when problems arose. It was not unknown for desparate women, including Ukrainians, to resort to illegal abortions that could lead to their death. In 1988 the abortion law in Canada was decriminalized by the Supreme Court of Canada, thus abolishing the few restrictions remaining for abortion. To date, there is no law limiting access to abortion. The UOCC has joined some of the other denominations in petitioning the government to pass a new law permitting abortions only to save the life of the mother.

While the UOCC joined other churches in demanding more stringent laws on abortion, it has been conspicous by its failure to denounce wife abuse. The prevalence of wife abuse in the Ukrainian Canadian community has not declined, in spite of the rise in educational level and social class of the community in general. An ecumenical group consisting of nine Christian church bodies and two Church councils (all major Canadian denominations except for the Orthodox jurisdictions) presented a statement to the Canadian Panel on Violence Against Women. The churches acknowledged their failure to help stop violence against women and also admitted their contribution to wife abuse by minimizing the problem. Christian doctrine, although distorted, has also played a role in wife abuse:

"The affirmation of Christian teachings such as those on forgiveness, reconciliation, or marriage, if done inappropriately, can compound the problem and leave more women vulnerable. We see violence against women as a result of the sin and brokeness which permeate human life, shattering intended mutuality and equality between men and women."

An example of just how Christian teaching can contribute to the problem is evident in an article on Orthodox marriage published in the *"Anchor,"* a newspaper for young people of the UOCC. The author claims that the wife should honour her husband whether he deserves it or not, and submit to him as head of the family.

"Honour is given as an act of grace, it does not and should not to be earned."

The retention of marriage vows in the UOCC marriage service, in which the wife promises to obey her husband, could also contribute or imply the sanction of abuse in some cases. While in the service book there a rather ambiguous footnote stating that these vows are not used in all churches, priests quite often do not inform the couple that there is an option. The silence of the UOCC on this serious problem of violence against women continues to keep women who suffer abuse as victims.

The UOCC and Women in the Future

If a more prominent role for women in the UOCC in the future is desired, we must ensure that more women are elected as heads (holova) of parish councils. This, I think is a more vital step than election to the Sobor (Church synod), or Consistory, which obviously is also necessary. Changes often can start at the grassroots level. Since our mothers and grandmothers built so many of our urban churches with their varenyky assembly line, it is time for the present generation of women to do their share and see that these churches are run more efficiently.

Secondly, we have to discover and promote the history and contribution of women in the Ukrainian Orthodox Church. Much has been written on the Church fathers; surely, we should present a more balanced history and discover the mothers of Orthodoxy.

As mentioned, St. Andrews College is open to women students; we must encourage more women to study theology and provide opportunities for employment after graduation. It is also important for Ukrainian Canadian women to take part in Pan-Orthodox conferences and to maintain a close contact with Orthodox women in Ukraine.

Thirdly, and lastly, women not only have to be physically visible, they must also be symbolically present in our churches. Unlike Ukraine, too few of our parishes are named after female saints. In Canada we have two St. Sophia's, a St. Anne's and a St. Paraskeva's. There is also one St. Vladimir and Olga parish, but not a single church named, after our Ukrainian St. Olha, Equal to the Apostles! This is in sharp contrast to **124** churches named after male saints and even one Holy Father's parish.

There are also few icons of female saints in our churches and homes. In the past five years, inexpensive reproductions of female saints have become readily available.

Finally, it might even be appropriate to suggest that every UOCC home have an icon of St. Sophia, the personification of wisdom in the Orthodox Church, in order to remind us all of the important role women have held in the past and also need to perform today in the Church.

— Dr. Vivian Olender

(This article was published in the book: "The Divine Life, Light and Love: Euntes in Murdum Universum." Edited by Renate Pillinger, Graz, Austria: Andreas Schnider-Verlags-Atelier, 1992, pp. 279-294.)

———————

HEALTH

AM I DRINKING TOO MUCH COFFEE?

"Time for a coffee break", or "buy you a coffee" are frequent social comments in our society. Meeting for coffee has been one of life's pleasures since the year 1,000 A.D. So, whether it is called Java, Kava, or Coffee, a cup now and then is a cultural rite that none of us is likely to give up.

The ingredient that gives coffee its punch is caffeine. It is often used as a stimulant to keep late-night drivers and last-minute students on the alert. It hits your brain about half an hour after the first sip and continues on with its job for approximately three-and-a-half, and even up to eight hours, depending on the person's gender, age, time of day, whether the person smokes and the health of the individual. Caffeine increases the time it takes to fall asleep and reduces the total sleeping time. It also counteracts the effects of sedatives given to help induce sleep, often reducing the effects in significant amounts.

So, if you have found yourself among numerous social gatherings, and ending your day over a cup of coffee, then having as your topic of conversation the next day the problems you are having getting a good night's sleep, you should reassess your coffee consumption.

However, two other naturally occurring stimulants belonging to the caffeine family are *theophylline,* found in tea, and *theobromine,* found in cocoa. Caffeine, theophylline, and theobromine are chemically similar, and thus have similar behavioral, psychological, and physiological effects.

How much is too much coffee? Most people find that having a cup of coffee results in thinking quicker, reacting faster, working more accurately, and staying on top of things longer. In other words, just as sedatives put you to sleep, caffeine wakes you up. Too much coffee can overstimulate your system and result in a bad case of the jitters, a feeling of irritability, increased urination, or even a faster heartbeat.

Some coffee drinkers build up a tolerance to caffeine and its effects, but for most people, however, moderation is the key. On the average, limiting your intake to three cups of regular coffee, six cups of tea, or four cans of cola should give you a "buzz" without any ill effects.

There is also a method manufacturers have found to decaffeinate coffee to remove the caffeine from coffee. Coffee beans are placed in a rotating drum and softened by steam for 30 minutes. Then they are rinsed in a chemical solvent for about 10 hours. When the chemical has absorbed the caffeine, both caffeine and chemical are drained away, and the beans are steamed for another 8-12 hours so any remaining solvent evaporates.

A minute amount of the chemical — approximately 0.1 parts per million — remains in the beans. A second method similarly uses a chemical to absorb the caffeine. The decision now is, which product is best for my body?

In Turkey, coffee is so important that bridegrooms were at one time required to promise during the marriage ceremony that they would keep their brides supplied with the brew. The price of failure? Running out of coffee was considered "grounds" for divorce!

— submitted by Ollie Waverick

REPORTS

PLENERAY CONFERENCE — "YEAR OF THE FAMILY"

(JULY 15 — 17, 1994)

WINNIPEG, MANITOBA

Delegates attending the recent Plenary Conference of the Ukrainian Women's Association of Canada have gone home with a renewed sense of purpose. Attendees agreed that the large number of registrants, the well-planned program and the inspiring speakers all contributed to a sucessful conference.

In her opening remarks, National President Orysia Sushko expressed her appreciation for the good turnout and pointed out that the gratifying number of *young* delegates in attendance was very much in keeping with the conference theme, "The Year of the Family". She was also pleased to see that all five provincial presidents were at the conference.

ISSUES ANALYSIS

National President Orysia Sushko acted as facilitator at the Issues Analysis sessions on Friday afternoon and Saturday morning. Delegates were given the opportunity to express their concerns regarding the future needs of the Association. After much discussion, four main themes were identified:
— communication, membership, projects and youth — resulting finally in specific related action plans.

Many delegates remarked on the effectiveness of the issues analysis format used.

DISCUSSION PAPERS

During the Friday and Saturday sessions, discussion papers were given by the following:

"Nurturing Our Youth", co-presented by Dobr. Kateryna Bublyk and Halyna Melnyk-Marko

"Women and Spirituality" by Dobr. Genia Bozyk

"Communicating via Journalism" by Marusia Zurek

"Women in the Political Process" by Audrey Sojonky

The speakers, all outstanding in their field of expertise, were exceptionally well-prepared. Each of the talks was followed by lively discussion which reflected the interest of the delegates in the wide-ranging topics.

CONVENORS

An important planning session took place on Friday evening relating to the ongoing responsibilities of convenors at all levels of the Association. Plans/reports were presented by the following convenors:

- Vicky Pushka: Aid to Ukraine
- Olia Sametz: Citizenship
- Helen Raycheba: Ecological Issues
- Jean Meketiak: The Cultural Arts: Weaving

BANQUET

Sonia Bejzyk, Manitoba Provincial President, served as Master of Ceremonies at the Saturday evening banquet in the Marlborough Hotel. The main speaker was His Beatitude Metropolitan Wasyly, who spoke on *"The Role of Women in the Ukrainian Orthodox Church"*.

Continued on page 30

A hilarious skit featuring Halia Scherbluk, Yaroslava Balaura and Dobr. K. Bublyk (all members of the Eastern Canada Executive) was much enjoyed by the delegates who gave the group a standing ovation. Vocal duets completed the evening's program.

COMBINED SESSIONS

On Sunday morning SUS delegates attended a special Liturgy service at the St. Andrew's College Chapel with Rev. R. Bozyk officiating, assisted by Rev. Eugene Maximiuk. Later the delegates enjoyed a brunch hosted by the College.

The Sunday afternoon SUS session was chaired by Stanley Klapoushak. Representatives of the component organizations gave reports, followed by discussion.

The conference ended in the late afternoon with closing remarks by SUS president Stefan Franko.

Many delegates of the Ukrainian Women's Association of Canada voiced their appreciation for the varied and well-planned conference program. Much of the credit belongs to National President Orysia Sushko, who led most of the proceedings. Special thanks is also extended to Manitoba President Sonia Bejzyk, who competently looked after many arrangements before and during the conference.

As a follow-up, delegates will be sent a post-conference booklet from the national office, which will include reprints of discussion papers given at the conference, a summary of conference events, and action plans developed.

— submitted by
Halia Lypka,
Corresponding Secretary
U.W.A.C. National Office

INTERNATIONAL YEAR OF THE FAMILY

SCHOOL AND FAMILY PROGRAM PUBLISHES CALENDAR

Another component of the School and Family Program is the *Family Talk Calendar* which will focus on communication within the family. Illustrated by the internationally known cartoonist Ben Wicks, the *Calendar* will develop themes with a weekly question conceived to initiate dialogue between parents and children. The *Calendar* will span from September 1994 to December 1995.

It will be sent to every school-aged child in the country with a total distribution of more than five million copies, by September 1994.

The School and Family Program has the participation, support and endorsement of the Canadian Teachers' Federation, the Canadian Home and School and Parent-Teachers Federation and the Canadian Medical Association.

The program is targeted to 16,000 schools in Canada, principally teachers and students, but with broad participation among families across Canada.

CONVENOR'S REPORT

REPORT ON CITIZENSHIP AND IMMIGRATION

On February 2, 1994, Mr. Sergio Marchi, Minister of Citizenship and Immigration, announced his plans for a new immigration policy.

The Minister is promising a consultative process, "a comprehensive discussion about immigration and the kind of country it can help build".

So far, immigration accounts for about two thirds of our net labour market growth and helps sustain an annual population growth of 1.5 percent higher than any industrialized nation.

The objective of the consultative process will be to involve a broad cross-section of Canadians in discussing and helping formulate a new immigration policy. This will involve provincial and municipal governments, school boards, non-governmental groups and interested individuals. From this an independent consultation advisory group will be formed.

The initial conference, held in March 1994, included representatives from a broad range of organizations in Canada, as well as international experts. The conference was arranged by the Public Policy Forum (a conference arranging body).

The conference defined the issues to be addressed, set terms of reference for the studies to be done by a series of expert panels. These panels will be set up regionally or locally, making them accessible to a large number of Canadians. This will also give Canadians an opportunity to discuss, work together and understand the issues that are involved.

The consultative groups reported to the Minister in May. A concluding conference will take place in September to discuss the findings of the various consultative groups.

"Following these consultations, the government will prepare a 10-year strategic framework for Canada's immigration programs, under which a 5-year immigration plan will be outlined."

Information kits will be developed and made available to organizations soon.

Public meetings will be announced in the local newspapers and the media.

Source: Government of Canada news release on Citizenship and Immigration.

— submitted by Olga Sametz
Citizenship and Immigration Convenor

CONSUMER AFFAIRS

CREDIT CARD RATES STABLE

Most credit card rates have not changed since the beginning of the year despite fluctuations in short term interest rates, Industry Minister John Manley said in releasing the *Quarterly Credit Card Report* recently.

The Minister also pointed to new options being offered by some of the companies.

"Card holders can take advantage of bonus points toward the purchase of a new car, a first home, or air miles," Manley said.

"Credit card issuers are competing for customers right now, and it is most important that customers carefully assess whether their present card is offering the best options for them."

He encouraged consumers to shop around carefully for the best combination of interest rates, fees and services when considering the use of any credit card.

The *Quarterly Credit Card Report* is issued by Industry Canada's Consumer Policy Branch and is available to the general public on request.

NOTICE TO OUR READERS:
XMAS ADVERTISING CHANGES

This year *Promin* will be publishing a combined December-January winter issue for Christmas.

Since it will be a combined issue, and to accomodate the number of Christmas greetings and ads we expect, it will be a larger issue — comprising 40 pages instead of 32.

We encourage all our U.W.A.C. branches to follow the example set by some of our Saskatchewan branches (especially in Yorkton and Saskatoon) in collecting Christmas ads from local Ukrainian businesses in their community. If each branch could solicit five or six such advertisements, this would go a long way to help defray the costs of publishing our magazine.

Our advertising rates are:

- ¼ page = $35.00
- ½ page = $60.00
- full page = $100.00

The deadline for receiving all Christmas notices, greetings and ads is **November 10, 1994.** We have access to a fax machine (through Trident Press) so if you don't want to take a chance on mailing your ads, please fax them to us at: (204) 586-3618.

— Marusia Tarnawecka-Zurek
Editor, English Section

IN MEMORIAM

In loving memory of our parents from Donwell, Saskatchewan — **Lillian Procyshen,** who passed away June 19, 1993 and **Peter W. Procyshen,** who passed away on September 20, 1971, a donation of **$200.00** has been sent to the Promin Press Fund.

Vichnaya pamyat!

— Your children:
Patricia Gatzke
Avery Procyshen
Iris Cymbalisty

PROMIN PRESS FUND

Our sincere thanks to the following subscribers and friends who have sent in donations to the Promin Press Fund. Wherever possible, we have included donations made through Memorial contributions as well. Your continued support is truly appreciated.

Mrs. Lesia Jarman (Yorkton) $500.00

P. Gatzke (Swift Current) 200.00

U.W.A.C., Hanka Romanchych Branch, Saskatoon 155.00

U.W.A.C., Olena Pchilka Branch, North Battleford 118.00

Mary Orchak (Grande Prairie, Alta.) 115.00

Peter Chyzowski Estate (North Battleford) 100.00

U.W.A.C., Lesia Ukrainka Branch, Kamloops 100.00

Golden Age Club of St. Andrew's Parish Edmonton 85.00

Anna Cipywnyk (Saskatoon) 75.00

Mrs. Anne Panchuk (Montreal) 54.00

Olga Boychuk (Edmonton) 50.00

Miss Luba Feduschak (Sherwood Park, Alta.) 50.00

S. M. Klopoushak (Saskatoon) 50.00

Mrs. Mary Klorchynsky (Saskatoon) 50.00

Yaroslaw Kotyk (North Battleford) 50.00

J. Malysh (Richmond, B.C.) 50.00

Mr. John Prokipchuk (Edmonton) 50.00

Maria Wasyliw (Edmonton) 50.00

Mrs. M. Zalkewich (Poplar Field, Man.) . 50.00

U.W.A.C., Olha Kobylianska Branch, Surrey 50.00

John Stefaniuk (Edmonton)	40.00
Mrs. Zena Mayewsky (Etobicoke, Ont.)	35.00
Darea Wolaniuk (Montreal)	35.00
Dora Michalchuk (St. Michael, Alta.)	33.00
Nancy Doznansky (Edmonton)	32.00
Lena Gulutsan (Edmonton)	30.00
Mrs. Mary Pymianiw (Edmonton)	30.00
Anastasia Revko (Montreal)	30.00
Mrs. E. Shelepiuk (Thunder Bay)	30.00
Mary Wakaluk (Vancouver)	26.00
Lavina Ann Bukurak (Saskatoon)	25.00
Olga Hannochko (Edmonton)	25.00
D. Struchynski (Thunder Bay)	25.00
U.W.A.C., Manitoba Provincial Executive	25.00
Alexis Holynsky (Islington)	16.00
Mrs. Maria Juscenko (London)	16.00
Antonia Karnauch Soiko (Montreal)	16.00
Mrs. A. Kotyshyn (Vegreville)	16.00
Mrs. Olga Procwat (Hamilton)	16.00
Oksana Rusyn (Montreal)	16.00
Mary Saranchuk (Winnipeg)	16.00
Ann Zawalsky (North Battleford)	16.00
Rev. Wladimir & Elizabeth Kokorudz (Canora)	13.00
Miss Alexis Ciota (St. Catharines)	12.00
Stefura Stefania (Montreal)	11.00
Zena Bohonos (Winnipeg)	10.00
Mrs. S. Katchen (Angusville, Man.)	10.00
J. W. Melnyk (Sherwood Park, Alta.)	10.00
Anne Moskaluk (Willowdale, Ont.)	10.00
Orysia Bourak-Lysyk (Oshawa)	8.00
K. Dorkowsky (Weston, Ont.)	8.00
Alex Jawarsky (Beamsville, Ont.)	8.00
M. N. Latyshko (Islington, Ont.)	8.00
Lydia List (Windsor)	8.00
Petro Ostapchuk (LaSalle, Que.)	8.00
Mrs. Tonia Patraniuk (Thunder Bay)	8.00
Antonia Walkovich (Montreal)	8.00
Mary Klym (Mirden, Ont.)	6.00
Nathalia Sugden (Palgrave, Ont.)	6.00
Carol Hrycay (Windsor)	6.00
T. Schenkoriuk (Keln, Germany)	3.71
Katherine Choloniwsky (Edmonton)	3.00
Sophie Davyduke (Ituna, Sask.)	3.00
Anastazia Dobromyl (Montreal)	3.00
Zina Hayduk (Lachine)	3.00
Mrs. Nina Kusmenko (London)	3.00
Mrs. N. Maday (Montreal)	3.00
Annie Rewun (Edmonton)	3.00
Kateryna Koshlay (Montreal)	3.00
Ann Sabat (Agassiz, B.C.)	3.00
Anna Thir (Montreal)	3.00
Mary Wenger (St. Leonard, Que.)	3.00
Sophie Kozlowski (Winnipeg)	2.38
Xenia Samoluk (St. Leonard, Que.)	2.00
K. Rosizky (Burlington)	1.00

The above is a list of donations received and processed **by August 5, 1994.**

CORRECTION

We would like to inform you that the donation of $100.00 from Nadia Schulha (June issue) was in fact a donation from **Justine Ushkalo**. Mrs. Schulha had sent it to us on her behalf. Thank you, Mrs. Ushkalo for your generous donation, and we apologize for the error.

Dear Subscribers,

PROMIN would like to update all our subscriptions. Please take one minute right now to turn over your magazine (to the back) and check the bottom right-hand corner of your mail label to see your expiry date. If your expiry date is any month prior to September 1994, you need to ***renew.*** *(eg. If your expiry date is February 1994, this means that your subscription* ***ended in February 1994.*** *Note — subscriptions need to be paid in advance of receiving them).*

If you have any questions, please write.

Thank you for your assistance and continued support.

Tracy Yurkiw
Administrator

HAWRYSH MRS K G-9
13703 BUENA VISTA RD
EDMONTON AB
T5R 5R5

1 Oct, 95

ВИДАННЯ, ЯКІ МОЖНА НАБУТИ В ЦЕНТРАЛІ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ
ITEMS THAT MAY BE PURCHASED FROM THE NATIONAL OFFICE UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA

851 Barton Street East, Hamilton, Ontario L8L 3B4
Telephone (905) 312-4742 Fax (905) 524-5362

МИСТЕЦТВО	ПОПЕРЕДНЯ ЦІНА	НОВА ЦІНА
UKRAINIAN EMBROIDERY DESIGNS AND STITCHES	12.00 + GST	8.00
UKRAINIAN WEAVING PATTERNS WITH INSTRUCTIONS by D. Yanda	25.00	15.00
UKRAINIAN CANADIANA	10.00	6.00
COOK BOOK, YORKTON	10.00	6.00
COOKING UKRAINIAN STYLE, YORKTON	8.00	4.00
COUNTRY COOKERY, ROBLIN, MAN.	12.00	8.00
UKRAINIAN DAUGHTERS' COOK BOOK, REGINA	12.00	8.00
KURELEK HASTY NOTES (GST inc.)	7.95	7.00
HASTY NOTES WITH ENVELOPES SMOLOSKYP INSIGNIA	5.00 doz.	3.00
PLACE CARDS WITH SMOLOSKYP INSIGNIA (50 cards)	12.50	8.00
SERVIETTES WITH SMOLOSKYP INSIGNIA (pkg. of 100)	5.50	4.00
SET OF 20 PYSANKY CARDS (GST inc.)	12.00	8.00
SPOONS WITH SMOLOSKYP INSIGNIA	8.00	5.00
UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION HYMN, CASSETTE (GST inc.)	12.00	6.00
MEMBERSHIP PINS, SMOLOSKYP	17.00	10.00
ІСТОРИЧНІ		
ПІВСТОЛІТТЯ НА ГРОМАДСЬКІЙ НИВІ, Н. Когуська. **Billingual**	40.00	18.00
ВИДАТНІ ЖІНКИ УКРАЇНИ, Н. Полонська-Василенко	8.00	5.00
НАРИСИ З УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, 3 томи **Billingual**	15.00	10.00
ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ, (м'ягка обкладинка) Н. Когуська	/	2.00
ПРОГРАМИ		
НА КРИЛАХ ПІСЕНЬ, ПІСНІ З НОТАМИ, слова Л. Українки	10.00	5.00
ЗБІРНИК МАТЕРІЯЛІВ НА 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Л. УКРАЇНКИ	10.00	8.00
ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА		
ДУХОВНІ ПІСНІ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ, СУК	8.00	5.00
РЕЛІГІЙНІ ПІСНІ ДЛЯ НЕДІЛЬНИХ І РІДНИХ ШКІЛ, о. В. Слюзар	4.00	1.00
НАША ВІРА — OUR FAITH — SADOCHOK, Level One, (GST inc.)	12.00	8.00
РЕЛІГІЙНІ		
СВЯТА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ, Прот. Д-р. І. Стус. **Billingual**	8.00	5.00
ІНШЕ		
СТАТУТ — CONSTITUTION (GST inc.)		
ГРАМОТИ, 25-літ або більші (можна дописати роки)	5.00	3.00
ГРАМОТИ ПОЧЕСНІ	/	3.00
NOTE: POSTAGE AND HANDLING EXTRA	/	1.75